

Schimmel, D., & Militello, M. (2007). Legal literacy for teachers: A neglected responsibility. *Harvard Educational Review*, 77 (3), 257-284.

KINDYAK O.

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

FORMATION OF LEGAL CULTURE OF FUTURE TEACHERS IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATION OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article is devoted to the theoretical and analytical study of the problem of forming the legal culture of future teachers in the context of the transformation of the educational environment, which is undergoing changes under the influence of democratic, regulatory, legal and socio-cultural factors. The work reveals the essence and structure of the legal culture of a teacher as an integral personal and professional formation that combines a system of legal knowledge, awareness of legal norms and values (legal awareness), as well as the ability to behave lawfully in the educational process. Particular attention is paid to the role of the teacher's legal culture in ensuring democratic transformations of society through the education of law-abiding citizens and the establishment of the principles of the rule of law, non-discrimination, and academic integrity in educational institutions. The article identifies pedagogical conditions that contribute to the effective formation of legal culture in students of pedagogical specialties: integration of legal components into academic disciplines, creation of a legal educational environment, application of active teaching methods and legal modeling. The current state of legal training of teachers in Ukraine is analyzed, in particular, the limited volume of legal courses, low level of legal awareness of students, and the absence of a systematic approach. Examples of international experience in training teachers for lawful professional activity are given, in particular, models of legal literacy in the USA, Canada, and EU countries. Based on the analysis of theoretical sources and practice, specific recommendations are proposed for improving educational programs, professional training of teachers, and creating institutional conditions for the development of the legal culture of future teachers as the basis of high-quality and safe education.

Key words: legal culture, future teachers, democratic transformation, educational process, legal training, pedagogical conditions

Стаття надійшла до редакції 17.02.2025 р.

УДК 373.5.043.2-056.2/.3:796

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.35.331103](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.35.331103)

АЛЛА КОБОБЕЛ

ORCID: 0000-0002-1247-9253

Ліцей № 26 «Шевченківський» Полтавської міської ради

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто актуальні проблеми посилення оздоровчої рухової активності дітей з особливими освітніми потребами. Акцентовано, що в структурі цілісної особистості фізична компонента обумовлює можливість соціальної взаємодії та духовного розвитку дитини. Покращення фізичного здоров'я нівелює, в значній мірі, негативний вплив наслідків пандемії та умов воєнного стану на соціальне та духовне здоров'я практично всіх дітей шкільного віку. Відмічена наявність відповідного нормативно-правового базису для організації занять з фізичної культури. Дана оцінка навчальної програми з фізичної культури, що реалізується в умовах нової української школи. Відмічена важливість впровадження оновленої моделі оцінювання учнів. Визначено перспективним використання можливостей штучного інтелекту у процесі взаємодії вчителів та учнів закладів загальної середньої освіти.

Ключові слова: фізична культура, Нова українська школа, інклюзія

Постановка проблеми; її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. В умовах воєнного стану в Україні сформувалася тенденція постійного зростання чисельності дітей з особливими освітніми потребами. По суті, перебування всіх дітей в стані постійного стресу дозволяє говорити про співставність чисельності учнів з чисельністю дітей з особливими освітніми потребами. Виходячи з

нашого бачення цілісної трипостасної структури особистості вважаємо, що фізична компонента створює важливий регулюючий вплив на соціальний та духовний розвиток дитини. Формування фізичного базису дозволяє засобами фізичної культури досягнути гармонійного розвитку особистості, сприяє виявленню креативних здібностей дітей з особливими освітніми потребами. Групові оздоровчі практики на уроках фізичної культури в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) створюють вектор соціалізації, що позитивно впливає на поведінку дітей в родині та суспільстві. Тому дослідження, присвячене проблемам оздоровчої рухової активності дітей з особливими освітніми потребами на уроках фізичної культури в умовах Нової української школи є своєчасним, а тема статті актуальною.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Контент-аналіз наукових джерел засвідчує наявність широкого спектра досліджень щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах Нової української школи, закономірність ефективної соціальної адаптації таких дітей, важливість оздоровчої рухової активності для зміцнення здоров'я тощо. Так, О.І. Солдатенко стверджує, що фізична активність поліпшує самопочуття дітей з особливими освітніми потребами, підвищує рівень їх здоров'я, розширює коло знайомств та задовольняє потребу у спілкуванні (Салдатенко, Кульбако, 2021, с. 250). На думку Н.Ф. Щекотиліної, проведення регулярних занять із застосуванням спеціальних фізичних вправ ефективно впливає на фізичний розвиток таких дітей (Щекотиліна, 2022, с. 104). Результати дослідження І.Г. Васкана показали, що фізична активність в ЗЗСО позитивно впливає на психічне здоров'я дітей з особливими освітніми потребами, допомагає зменшити стрес, покращити настрій, сконцентрувати увагу, а також сприяє формуванню дружби, взаєморозуміння та толерантності серед учнів (Васкан, 2024, с. 42). Здійснений огляд наукових праць та власна практика роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в ЗЗСО дозволяє зробити наступні підсумки. Упровадження інклюзивної моделі в Україні ефективно впливає на академічну успішність дітей з особливими освітніми потребами; розвиток фізичних якостей особистості; удосконалення когнітивних, соціальних, емоційних, поведінкових навиків таких дітей; підвищення самооцінки; розвиток теплих, турботливих та дружніх стосунків серед учасників освітнього процесу тощо.

Метою статті є розкриття особливостей організації інклюзивних занять з фізичної культури в умовах Нової української школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж першої чверті XXI століття Україна взяла курс на інтегрований формат навчання дітей з особливими освітніми потребами. Це, перед усім, пов'язано з формуванням в суспільстві гуманістичної парадигми щодо визнання цінності та неповторності особистості дитини, необхідністю практичного втілення в життя прав дітей з особливими освітніми потребами на рівний доступ до всіх людських благ, зокрема соціальний захист, охорону здоров'я, освіту, дозвілля, відпочинок тощо. У зв'язку з чим, в Україні відбулася переорієнтація стратегічних завдань та регулятивних механізмів щодо освіти дітей з особливими освітніми потребами, внаслідок чого сформувався відповідний нормативно-правовий базис. Так, Конституція України гарантує всім здобувачам право на доступне та безоплатне навчання у всіх ланках освіти (*Конституція*, 2000, ст. 53, 46); ЗУ «Про загальну середню освіту» передбачає створення інклюзивних класів, в яких навчатимуться діти незалежно від особливостей інтелектуального, соціального, фізичного розвитку, а також стану здоров'я (*Про загальну...*, 2020, ст. 6, 8). Важливо, на наш погляд, звернутися до ЗУ «Про освіту», що гарантує створення належних умов для здобуття освіти дітей з особливими освітніми потребами з урахуванням їх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів (*Про освіту*, 2024 ст. 3, 4). Варто відзначити лист МОН України «Про забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів», яким регулюється доступність маломобільних дітей до прилеглої території та будівель навчальних закладів; без бар'єрного входу та безперешкодного руху в приміщеннях; забезпечення дітей з порушеннями слуху та зору універсальною системою тактильної та звукової інформації (*Про забезпечення безперешкодного...*, 2014). У контексті дослідження заслуговує на увагу указ Президента України «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація», що зорієнтований на зміцнення здоров'я дітей з особливими освітніми потребами засобами оздоровчої рухової активності (*Про Національну стратегію...*, 2021). Логічним продовженням попереднього документа вважаємо постанову КМУ «Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року», провідна роль в якому належить популяризації здорового способу життя, профілактики захворювань та надання якісних фізкультурно-спортивних послуг (*Про затвердження Державної ...*, 2023). Такий підхід, на наш погляд, створює умови для збільшення рухової активності дітей з особливими освітніми потребами, забезпечує розвиток фізичного здоров'я особистості, сприяє вдосконаленню фізичної та психологічної підготовки до активного життя та професійної діяльності. Одним із перспективних напрямів оптимізації змісту освіти дітей з особливими освітніми потребами стало затвердження розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» (*Про схвалення Концепції...*, 2018). Таким чином, в умовах Нової української школи створено нормативно правове підґрунтя для розвитку освітнього середовища.

Варто зазначити, що діти з особливими освітніми потребами - це діти, які потребують додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення їх права на освіту (*Про освіту*, 2024). В рамках проведеного нами аналізу нормативних документів та наукових досліджень вважаємо, що дітей з особливими освітніми потребами доцільно поділити на три групи: за станом здоров'я – це діти з інвалідністю; діти, що мають різного роду емоційні, поведінкові, сенсорні, фізичні, розумові порушення; за рівнем вроджених здібностей – глибоко обдаровані і талановиті діти; діти, що мають високі досягнення у спорті; діти, що мають високі творчі досягнення; за соціальним станом – діти-сироти; діти, що постраждали внаслідок воєнних дій та міжнародних збройних конфліктів; діти, що зазнали фізичного, сексуального або психологічного насильства; внутрішньо переміщені внаслідок війни; діти, що вимушено перебувають за кордоном) та інші (*Кобобел*, 2023, с. 74). Кожна категорія дітей має певні особливості в організації навчального процесу та потребує створення безпечного, доступного, гнучкого та інклюзивного середовища. У такому середовищі повинні домінувати принципи дитиноцентризму, педагогіки партнерства, співпраці учня з вчителем та регулярної взаємодії з батьками. Тому, важливим кроком у розв'язанні зазначеної проблеми стала реалізація концепції Нової української школи. Провідною ідеєю Концепції є впровадження особистісно зорієнтованої моделі навчання дітей з особливими освітніми потребами; набуття ними ключових компетентностей та наскрізних знань; здійснення ефективної соціальної адаптації в суспільстві; свідомого вибору життєвого шляху, громадської активності, майбутньої професійної діяльності тощо. Головним орієнтиром Нової української школи визначено зміну підходів до навчання та змісту освіти в цілому, що спонукатиме дітей з особливими освітніми потребами до опанування нових знань, умінь та навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та інших особистих якостей. Адже, Нова українська школа ставить за мету виховати інноватора та громадянина, який зможе вміло ухвалювати відповідальні рішення та дотримуватися прав людини (*Нова українська школа...*).

Згідно постанови КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» до інклюзивного класу зараховуються діти з особливими освітніми потребами (за станом здоров'я), які пройшли комплексне психолого-педагогічне оцінювання розвитку та отримали висновок в інклюзивному ресурсному центрі. У цьому випадку, керівником ЗЗСО формується команда психолого-педагогічного супроводу, до складу якого входять вчитель, асистент учня (батьки, уповноважена особа, соціальний працівник), психолог, корекційний педагог тощо (*Про затвердження Порядку...*, 2022, п. 5). Важливою умовою забезпечення якісного освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами в ЗЗСО є впровадження освітніх програм, шляхом модифікації або адаптації змісту навчального матеріалу. Провідною ідеєю модифікації є спрощення змісту навчальних програм з урахуванням особливостей розвитку таких дітей. При цьому, основним компонентом, що забезпечує успішну реалізацію навчального процесу дітей з особливими освітніми потребами є розроблення індивідуальної навчальної програми та навчального плану розвитку таких дітей, включаючи корекційно реабілітаційні заходи та психолого педагогічний супровід (*Про внесення змін до Державного...*, 2022). Для цього, необхідна наявність високо професійних фахівців сфери освіти та охорони здоров'я, які надаватимуть консультативні послуги дітям з особливими освітніми потребами, їх фізично здоровим одноліткам, батькам та вчителям, з метою створення здорового психолого емоційного середовища. Слід зауважити, що до процесу розроблення індивідуальної навчальної програми для дітей з особливими освітніми потребами варто долучати батьків, для володіння ними інформацією про можливості своєї дитини та динаміку її розвитку (*Кобобел*, 2023).

Тенденція Нової української школи спрямована на створення сприятливих умов для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Така модель освіти передбачає оновлення навчальних програм з різних галузей освіти, зокрема й фізичної культури. Так, наказом МОН України була рекомендована модельна навчальна програма з фізичної культури для учнів 5-9 класів ЗЗСО (*Модельна навчальна...*, 2024). Відповідно до завдань Нової української школи, ЗУ «Про освіту», Державного стандарту початкової та базової середньої освіти, діти з особливими освітніми потребами мають досягнути 11 ключових компетентностей, які є обов'язковими до навчання учнів у ЗЗСО. Опанування ключових компетентностей та наскрізних вмінь складається з двох циклів – адаптаційного навчання для учнів 5-6 класів та базового предметного навчання для 7-9 класів. Циклічність навчального процесу дозволяє вчителю враховувати індивідуальні особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами, забезпечити їх індивідуальну освітню траєкторію та потребу в оздоровчій руховій активності. Розвиток ключових компетентностей мусить відбуватися на кожному уроці фізичної культури (*Про освіту*, 2024; *Державний стандарт базової ...*, 2020). Однак, практика роботи в ЗЗСО показує, що під час певного уроку вчитель не зможе задовільнити потреби учнів у засвоєні одночасно всіх ключових компетентностей (*Бобровський, Горбачов*, 2021, р. 2, с. 8). Тому, в процесі підготовки до уроку, вчителю варто визначити декілька ключових компетентностей, які він спрямує на оволодіння з учнями. Так, на одному уроці доцільно розвивати 3-4 компетентності (математичну та екологічну, здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами). Наступні уроки направити на вивчення інших ключових компетентностей. Варто відзначити, що в ЗЗСО уроки фізичної культури є обов'язковими та проводяться

відповідно до навчальних програм, затверджених у встановленому порядку МОН України не менше трьох разів на тиждень (*Про фізичну культуру...*, 2024, ст. 26). Тому, протягом навчального тижня учні поступово зможуть засвоїти всі ключові компетентності.

В умовах воєнного стану фізична культура набуває першорядного значення для всебічного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, формування в них здібностей до самоосвіти, командної роботи, здорового способу життя засобами оздоровчої рухової активності. Наукові пошуки доводять, що набуття ключових компетентностей залежить від системного та діяльнісного підходів, зокрема проведення навчальної, тренувальної, контрольної, змішаної, творчої, рухової діяльності на уроках фізичної культури (*Про фізичну культуру...*, 2024, ст. 4; Язловецька, 2022, с. 250). На наш погляд, такі підходи ефективно впливатимуть на результати навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Сучасна навчальна програма з фізичної культури реалізується за модельною системою, до складу якої входить інваріантна та варіативна складова. Інваріантна частина забезпечує дітей з особливими освітніми потребами теоретико-методичними знаннями, формує в учнів ключові компетентності, сприяє розвитку природних здібностей та ментальних якостей. Змістове наповнення варіативної частини формується вчителем з варіативних модулів упродовж навчального року, передбачених навчальною програмою (*Модельна навчальні...*, 2024).

На сучасному етапі реформування системи освіти запроваджено оновлену модель формування оцінювання учнів, що ґрунтується на засадах внутрішньої системи забезпечення якості освіти в ЗЗСО, академічній доброчесності, отримання продуктивних результатів навчання дітей з особливими освітніми потребами. Тому, вчитель повинен оцінити роботу учнів спираючись на критерії оцінювання (затверджені МОН), які мають бути чіткими та зрозумілими для дітей з особливими освітніми потребами. На наш погляд, на початку навчального року доцільно ознайомлювати учнів з критеріями оцінювання та оприлюднювати їх на сайті школи або в навчальних приміщеннях (класах, спортивної зали тощо). Здійснення формування оцінювання навчальних досягнень учнів дозволить вчителю зробити висновки щодо процесу навчання, якості виконання завдання та оцінити індивідуальний поступ в опануванні ними ключовими компетентностями. Водночас, запровадження самооцінювання та взаємооцінювання дозволить дітям з особливими освітніми потребами підвищити свою самооцінку та покращити настрій (Бобровський, Горбачов, 2021, р. 2, с. 9).

Інноваційні реформи нової української школи одним зі своїх векторів мають залучення можливостей штучного інтелекту (ШІ). На наш погляд, використання ШІ на уроках фізичної культури дозволяє стейкхолдерам такого процесу, тобто дітям з особливими освітніми потребами та вчителям, покращити організацію та підвищити ефективність й безпеку проведення занять. Вчителю штучний інтелект, як показує досвід, допомагає при генеруванні ідей, написанні тестових завдань, презентацій, створенні зображень, малюнків тощо. Слід відмітити особливу вагомість підтримки штучним інтелектом роботи вчителя при дистанційній формі навчання та під час розробки персоналізованих планів навантаження на уроках.

В умовах воєнного стану застосування штучного інтелекту дозволяє застосовувати різноманітні вправи з метою зняття або послаблення стресу в учнів. До таких вправ слід віднести дихальні відео вправи; відео вправи на зняття психоемоційного напруження, стресу, тривого; відео вправи на зняття м'язового напруження тощо. Важливим, на наш погляд, є організація безпечних умов проведення уроків за допомогою штучного інтелекту, контролю при вході до закладу загальної середньої освіти, навчальних класів, спортивної зали; розробка вправ з метою запобігання травмам або реабілітації.

Висновки. Таким чином, в умовах Нової української школи актуалізуються потреби в посиленні оздоровчої рухової активності дітей з особливими освітніми потребами на уроках фізичної культури. В Україні сформований відповідний нормативно-правовий базис для реалізації інтегрованого формату навчання таких дітей. Дослідження показало, що в умовах воєнного стану відмічена тенденція зростання чисельності дітей з особливими освітніми потребами внаслідок перебування учнів в стані постійного стресу. Тому впроваджена сучасна навчальна програма з фізичної культури, що надає відповідні теоретико методичні знання, формує ключові компетентності та наскрізні знання. Важливим є впровадження оновленої моделі оцінювання учнів. Перспективним, на наш погляд, є використання можливостей штучного інтелекту у процесі взаємодії усіх стейкхолдерів, в першу чергу вчителів та учнів закладів загальної середньої освіти.

Перспективи подальших досліджень. Формування фізичної компоненти цілісної структури особистості учнів передбачає послідовне запровадження форм рухової активності дітей з особливими освітніми потребами, зокрема, такого важливого в умовах воєнного стану напрямку як спортивне орієнтування.

Список використаних джерел

Бобровський, М. В., Горбачов, С. І., Заплотинська, О. О., Ліннік, О. О. (2021). *Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти*. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Державна служба якості освіти.

- Васкан, І. Г. (2024). Специфіка змісту уроків у системі адаптивної фізичної культури в ЗЗСО. *Олімпійський та паралімпійський спорт*, 1, 39-42.
- Державний стандарт базової середньої освіти. Взято з <https://tinyurl.com/5936htun>
- Кобобел, А. Є. (2023). Розвиток дозвіллевої діяльності дітей з особливими освітніми потребами в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ–перша чверть ХХІ століття). Полтава.
- Конституція України. Взято з <https://tinyurl.com/4z7st5n8>
- Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 22.08.2024 року № 1185. Взято з <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/fizychna-kul-tura/>
- Нова українська школа. Міністерство освіти і науки України. Взято з <https://tinyurl.com/3n6kr6n4> Про внесення змін до Державного стандарту базової середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2022 № 972-2022-п. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/972-2022-%D0%BF#Text>
- Про забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів: лист Міністерство освіти і науки України від 13.08.2014 № в-414729-14. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-414729-14#Text>
- Про загальну середню освіту: Закон України від 18.03.2020. № 651-IV. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text>
- Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 06.09.2022 № 957-2021-п. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
- Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року: постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2023 № 115-2017-п. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#Text>
- Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація: Указ Президента України від 23.07.2021 № 42/2016. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016#Text>
- Про освіту: Закон України від 27.06.2024 № 2145-VIII. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: розпорядження КМУ від 22.08.2018 № 988-2016-р. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
- Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 01.01.2024 № 3808-XII. Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
- Солдатенко, О. І., Кульбако, А. В. (2021). Інклюзивна освіта: приклади організації дозвілля дітей з особливими освітніми потребами у Чернігівському регіоні. В кн. *Ціннісно-орієнтований сталий розвиток освіти: уроки ЄС для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (с. 259-264). Суми: ФОП Кубраков С.Г.
- Щекотиліна, Н. Ф. (2022). Основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури. В кн. *Психолого-педагогічний супровід підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти: збірник наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 205-річчю Університету Ушинського* (с. 101-105). Одеса.
- Язловецька, О. В. (2022). Компетентнісний підхід як основа реформування освітнього процесу. *Наукові записки. Педагогічні науки*, 206, 247-253. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-247-253>

References

- Bobrovskiy, M. V., Horbachov, S. I., Zaplotynska, O. O., & Linnik, O. O. (2021). *Rekomendatsii do pobudovy vnutrishnoi systemy zabezpechennia yakosti osvity u zakladi zahalnoi serednoi osvity* [Recommendations for building an internal system for ensuring the quality of education in a general secondary education institution]. Kyiv: Derzhavna sluzhba yakosti osvity [in Ukrainian].
- Derzhavnyi standart bazovoi serednoi osvity [State Standard of Basic Secondary Education]. Retrieved from <https://tinyurl.com/5936htun> [in Ukrainian].
- Kobobel, A. Ye. (2023). *Rozvytok dozvillievoi diialnosti ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v zakladykh pozashkilnoi osvity Ukrainy (kinets XX–persha chvert XXI stolittia)* [Development of leisure activities of children with special educational needs in out-of-school education institutions of Ukraine (late 20th–first quarter of 21st century)]. Poltava [in Ukrainian].
- Konstytsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. Retrieved from <https://tinyurl.com/4z7st5n8t> [in Ukrainian].
- Modelna navchalna prohrama «Fizychna kultura. 5-9 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Model curriculum "Physical culture. Grades 5-9" for general secondary education institutions]: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 22.08.2024 roku № 1185. Retrieved from <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/fizychna-kul-tura/> [in Ukrainian].

- Nova ukrainska shkola [New Ukrainian school]*. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Retrieved from <https://tinyurl.com/3n6kr6n4> [in Ukrainian].
- Pro vnesennia zmin do Derzhavnoho standartu bazovoi serednoi osvity [On Amendments to the State Standard of Basic Secondary Education]*: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.08.2022 № 972-2022-p. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/972-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Pro zabezpechennia bezpereshkodnoho dostupu do navchalnykh zakladiv [On Ensuring Unhindered Access to Educational Institutions]*: lyst Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy vid 13.08.2014 № v-414729-14. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-414729-14#Text> [in Ukrainian].
- Pro zahalnu seredniu osvitu [On General Secondary Education]*: Zakon Ukrainy vid 18.03.2020. № 651-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text> [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii inkluzivnoho navchannia u zakladakh zahalnoi serednoi osvity [On approval of the Procedure for organizing inclusive education in general secondary education institutions]*: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.09.2022 № 957-2021-p. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2024 roku [On approval of the State Targeted Social Program for the Development of Physical Culture and Sports for the Period Until 2024]*: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.10.2023 № 115-2017-p. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Pro Natsionalnu stratehiu z ozdorovchoi rukhovoï aktyvnosti v Ukraini na period do 2025 roku "Rukhova aktyvnist - zdorovy sposib zhyttia - zdorova natsia" [On the National Strategy for Health-improving Physical Activity in Ukraine for the Period Until 2025 "Physical Activity - Healthy Lifestyle - Healthy Nation"]*: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 23.07.2021 № 42/2016. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016#Text> [in Ukrainian].
- Pro osvitu [On Education]*: Zakon Ukrainy vid 27.06.2024 № 2145-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
- Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku [On approval of the Concept implementation of state policy in the field of reforming general secondary education "New Ukrainian School" for the period until 2029]*: rozporiadzhennia KMU vid 22.08.2018 № 988-2016-r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Pro fizychnu kulturu i sport [On Physical Culture and Sports]*: Zakon Ukrainy vid 01.01.2024 № 3808-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> [in Ukrainian].
- Shchekotylyna, N. F. (2022). Osnovy pidhotovky maibutnykh uchyteliv fizychnoi kultury [Fundamentals of training future teachers of physical culture]. In *Psykhologo-pedahohichniy suprovod pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv u zakladakh vyshchoi osvity [Psychological and pedagogical support for the training of future specialists in higher education institutions]*: zbirnyk nauk. prats za materialamy mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysviachenoï 205-richchiu Universytetu Ushynskoho (pp. 101-105). Odesa [in Ukrainian].
- Soldatenko, O. I., Kulbako, A. V. (2021). Inkluzivna osvita: pryklady orhanizatsii dozvillia ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy u Chernihivskomu rehioni [Inclusive education: examples of organizing leisure time for children with special educational needs in the Chernihiv region]. In *Tsinnisno-orientovanyi stalyyi rozvytok osvity: uroky YeS dlia Ukrainy [Value-oriented sustainable development of education: lessons of the EU for Ukraine]*: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (pp. 259-264). Sumy: FOP Kubrakov S.H. [in Ukrainian].
- Vaskan, I. H. (2024). Spetsyfika zmistu urokiv u systemi adaptivnoi fizychnoi kultury v ZZSO [Specifics of the content of lessons in the adaptive physical culture system in the ZZSO]. *Olimpiiskyi ta paralimpiiskyi sport [Olympic and Paralympic Sports]*, 1, 39-42 [in Ukrainian].
- Yazlovetska, O. V. (2022). Kompetentnisnyi pidkhid yak osnova reformuvannia osvitnoho protsesu [Competency-based approach as a basis for reforming the educational proces]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky [Scientific notes. Pedagogical sciences]*, 206, 247-253. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-247-253> [in Ukrainian].

KOBABEL A.

Lyceum № 26 "Shevchenkivskyi" of Poltava City Council, Ukraine

ORGANISING INCLUSIVE PHYSICAL EDUCATION CLASSES IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article considers the current problems of enhancing the health-improving motor activity of children with special educational needs. It is emphasized that in the structure of a holistic personality, the physical component determines the possibility of social interaction and spiritual development of the child. Improving physical health largely eliminates the negative impact of the consequences of the pandemic and martial law on the social and spiritual health of almost all school-age children. The presence of an appropriate regulatory and legal basis for organizing physical education classes is

noted. An assessment of the physical education curriculum implemented in the conditions of the new Ukrainian school is given.

The study showed that under martial law, there is a tendency for the number of children with special educational needs to increase as a result of students being in a state of constant stress. Therefore, a modern physical education curriculum has been introduced, which provides relevant theoretical and methodological knowledge, forms key competencies and cross-cutting knowledge. It is important to introduce an updated model of student assessment.

The importance of implementing an updated model of student assessment is noted. The use of artificial intelligence capabilities in the process of interaction between teachers and students of secondary education institutions is identified as promising.

Key words: *physical education, New Ukrainian School, inclusion*

Стаття надійшла до редакції 20.03.2025 р.

УДК 378.04:005.95]: 378.018.43:004

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.35.331104](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.35.331104)

НАТАЛІЯ КОНОНЕЦ

ORCID: 0000-0002-4384-1198

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ОСВІТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У РАМКАХ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИФРОВІЗАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»

У статті виокремлено основні напрями організації інформальної освіти майбутнього освітнього менеджера (професійні спільноти та мережі, самоосвіта через відкриті ресурси, менторство та коучинг, обмін досвідом та стажування, конференції, семінари та воркшопи, практичне навчання через кейс-стаді та проєктну діяльність, цифрові технології та інтерактивне навчання). Презентовано розроблену мотиваційну технологію формування компетентності з інформальної освіти майбутніх освітніх менеджерів у рамках дисципліни «Цифровізація у професійній діяльності», яку детерміновано як процес, спрямований на мотивацію до активної самостійної пізнавальної діяльності під час навчання в університеті, формування усвідомленої потреби у майбутніх освітніх менеджерів до безперервного самонавчання та ефективного використання цифрових ресурсів в інформальній освіті. Визначено компоненти мотиваційної технології формування компетентності з інформальної освіти майбутніх освітніх менеджерів у рамках цієї дисципліни: 1) Створення особистісно значущих цілей навчання; 2) Консолідоване використання цифрових інструментів та ресурсів (актуалізація ресурсно-орієнтованого навчання); 3) Гейміфікація освітнього процесу; 4) Проєктна діяльність; 5) Менторство та рефлексія; 6) Діагностика та результат. З'ясовано, що методологічний аспект реалізації мотиваційної технології формування компетентності з інформальної освіти майбутніх освітніх менеджерів у рамках дисципліни «Цифровізація у професійній діяльності» віддзеркалюють дві тріади: тріада концепцій «ресурсно-орієнтоване навчання–проблемно-орієнтоване навчання–проєктно-орієнтоване навчання» та тріада методологічних підходів «проєктний підхід–процесний підхід–ресурсно-орієнтований підхід».

Ключові слова: *освітній менеджмент, компетентність, інформальна освіта, проєктний підхід, процесний підхід, ресурсно-орієнтований підхід, майбутній освітній менеджер, цифровізація, ресурсно-орієнтоване навчання, проблемно-орієнтоване навчання, проєктно-орієнтоване навчання*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток цифрових технологій трансформує освітній процес, зокрема впливає на процес підготовки майбутніх освітніх менеджерів. Умови цифровізації вимагають від фахівців освіти не лише володіння традиційними знаннями та навичками, але й здатності до безперервного навчання в рамках неформальної та інформальної освіти. Це зумовлено низкою ключових факторів. По-перше, *динамічні зміни у сфері освіти*, котрі детермінують швидке оновлення інформації, появу нових педагогічних методик та управлінських стратегій, що потребують постійного підвищення кваліфікації та адаптації до змін; по-друге, *зростання ролі цифрових технологій*, що вимагає від сучасних освітніх менеджерів ефективно використовувати цифрові платформи, онлайн-курси, вебінари,